

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za po leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIV.

V Ljubljani 20. vinotoka 1871.

List 42.

Mariji Kraljici na Bleškem otoku.

K Tebi, smiljena Kraljica!
Priveslal sem na otok;
Ljubi moja Te dušica,
Zvest želim bit' tvoj otrok.
Tu pred Tabo na samoti
Sercu sladko-dobro dé,
Čudi Tvoji se lepoti
Ko v obličje Tvoje zre.

Vsliši, Mati, prošnje mile,
Ki sem Ti izročal jih,
Cerkvi vse odvorni sile,
Vernikov se smili vsih!
Ti odpravi strast nevrečno,
Čista Deva! iz svetá,
In za nas Slovence vedno
Prosi ljubega Boga. —

Kako lepa moraš biti
Tam v nadzvezdni gloriji,
Kak v sladkosti vse topiti
Kar upira v Té oči!
Sej že tu podoba Tvoja
Milost in dobrót je vir,
Da pri Tebi, Mati moja!
Najde vsak tolaž in mir.

O jezera vi valovi!
Le šumljajte Nji lepó,
Snežne gore in gojzdovi,
Pozdravljajte vedno Njo;
Z bistro Savo vse vodice,
Homci mali, zelen gaj,
Mile ptice, čast Kraljice
Vsi zvišujte vekomaj!

In moj verni rod slovenski,
Poj Ji, prosi Jo tud ti;
Ona da vihar peklenški
Cerkvi žugajoč miri.
Združi serc se harmonija,
Pesem dôni do nebá:
„Ti pomagaj nam Marija,
O Kraljica jezera!

K godu sv. Uršule in njenih sv. tovaršic.

V spodbudo udom Uršulinske bratovšine za srečno zadnjo uro in za medsebojno keršansko podučevanje, ter bratovsko opominovanje k lepemu zadržanju in pobožnemu življenju.

Zgodovinske čertice: 1. V sredi petega stoletja po Kristusovem rojstvu (se bere v bukvicah z natisnim privoljenjem Menihovega nadškofijstva (München-Freising) je jelo nekđaj tako sloveče in mogočno rimsko kraljestvo močno pešati, hudo hirati in se urnemu poginu bližati. Vzroki temu so bili notranji in vnanji. Začelo se je v tisti dobi hrumeče ljudsko preselovanje, o katerem so neštevilne množice divjih narodov rimsko kraljestvo napadale in močno stiskale, kos za kosom posedale in odcepovale. To se je toliko laglje in berže godilo, ker je bilo rimsko kraljestvo tisti čas v svojem jedru močno oslajeno, ter je samo v sebi omagovalo; sej Rimljani so bili leni, zanikerni, neskerbni in mehkužni postali, vsem hudobijam in mesenim sladnostim se vdali. —

2. V četertem in petem stoletju se je bilo v rimski državi število kristjanov sicer močno namnožilo, posebno jih je bilo obilno ob reki Reni; vse večje mesta so bile keršanske; toda bili so bolj le po imenu kot v resnici kristjani, ker njih večina ni živela po sv. veri in božjih zapovedih, temuč s slabimi zgledi pohujšana, od splošnega zla okužena se je vdala posvetnemu življenju in mnogoterim pregreham. Rimski zgodovinar

Salvijan, kateri je živel v sredi petega stoletja, hudo toži čez spridenost svojega časa: „Mi kristjanje,“ piše ta resnicoljubni mož, „bolj čislamo gledišne igrače, kakor Božje cerkve, zaničujemo oltarje, in spoštujemo igrališče; saj ako se prigodi, kar se večkrat res primeri, da je ravno tisti dan ob enem slovesna cerkvena služba in očitne igrače; prašam slehernega, naj mi pri svoji vesti odgovori: Kje je več kristjanov, v igrališču ali v cerkvi? O res, Gospodova hiša se zapusti, in v kazališče, v igrališče, se hiti! Cerkev zapuščena, prazna, igralni obod (circus) je natlačen, poln. Pri tem, morda kdo poreče, pa se vender tako ne godi po vsih rimskih mestih po Nemškem? Se vé, ne po mestu Mogunciji; pa zakaj ne? Zato, ker je pod nič djano; ne v slovečem Triveru, pa le zato ne, ker je po gostih sovražnih napadih poterto. In kako se godi v znamenitem mestu Koloniji. Ni li tukaj vse ob tla, kar premoženje in čednost zadeva? Da, to mesto se je tako pohabilo in v zlo pogreznilo, da mestni pervaki celo takrat niso od pojedinj vstali, kadar so se že sovražniki mesta polastili (Franki okrog l. 428). Sam, piše Salvijan, sem vidil trikrat objokovanja vredne reči. Med mladostjo in starostjo ni bilo razložka; kakor mladi dečki, tako sivi starci, vse je bilo enako brezpametno, lahkomišljeno in razuzdano. Vse se je vdalo nespodobni šaljivosti, gerdemu klafanju, lišpu, pijančevanju, zapravljanju in celo pretepanju; namreč v pijanosti, kar se tudi dandanašnje le prerado godi, so se jeli kavšati in prepirati, potem se je boj in pretep vnel, v katerem je marsikteri mertev ostal. Ob kratkem, vsi so se hudobijam in pregreham tako vdali in v toliko slepoto pogreznili, da se celo nevarnost, ktere so jim protile in žugale od vsih strani od vnanjih sovražnikov, niso več bali.“ (Historiogr. 5 saec. Salvianus in l. de gubernatione Dei.)

3. Bog neskončno sveti in pravični, kteremu se nad vso pregreho in hudobijo studi in gjusji, mora grešnike in hudobneže kaznovati, in sicer na tem svetu iz očetovske ljubezni, da bi namreč zmotene zdramil, k pokori omečil in zveličal. Tako se je godilo v petem stoletju, kakor zgodbopisec Salvijan pričuje, da so Frankoni in tudi germanski narodi spačene kristjane poleg reke Rene nadlegovali in stiskali, kar jih pa še ni zdramilo, ne poboljšalo. Tedaj pravični Bog pripusti strašni hunske vihar čez nje priti, kateri velik del rimskega deržavstva pokončá, in kamor koli pridere, strašne reve napravi. Huni, očitna šiba Božja, povsod neizrečeno hudo in grozovito razdevajo, ropajo, morijo, požigajo. In to je pomagalo. Vse strahú trepeče, se drami, spoznava Božjo kazen in na bolje obrača.

4. V tem hunschem viharju zablíši na nravnem nebu ko prelepo svitla zvezda mučeniška smert sv. Uršule in njenega društva ter kaže razuzdanim ljudstvom, kaj

je dolžnost kristjanu, kadar je vera v nevarnosti, in koliko človek premore s pomočjo božjo, ako le v resnici hoče. Posebno je sv. Uršula s svojim društvom sloveče storila Kolonjsko mesto in njega okolico na rodovitnem polju svete vere in keršanske kreposti za vse čase; zgled toliko tisuč devic in mučenic za čistost in sveto vero je gotovo njih obilno za seboj potegnil, se pregrešnemu življenju odpovedati in Bogu zvesto služiti. To spričuje veliko česenje, ktero so sv. Uršuli in njenim svetim tovaršicam skazovale Kolonija in druge evropejske mesta in dežele skoz vse pretečene stoletja pa do današnjega časa, ki so njih častiti spomin ohranile od rodú do rodú, gotovost in resnico njih zgodbe poterdile, in ravno to tudi spričuje red sv. Uršule, od sv. Angele ustanovljeni, in nove in stare bratovšine svete Uršule. —

5. Pri vsem tem se je nevera in brezbožnost posvetnih modrijanov, kakor sv. Jan. Nepomuka, celo bivanja sv. Petra v Rimu, tako tudi zgodbe sv. Uršule in nje društva lotila, péhala se, vse to tajiti in med pobožne pravljice pahniti. Tem nasproti so se vzdignili učenci in pobožni možje, (Bolandisti imenovani, življenje in djanje Svetnikov po dolgem in širokem na podlagi historične kritike popisovaje) in so zgodbo mučenstva sv. Uršule in njenega društva za zgodovinsko resnico spričali in dokazali. — V poterjenje tega so prišle na svitlo tudi nove nemške bukvice (St. Ursula und ihre Gesellschaft; eine historische Monographie von J. Hub. Kessel, Kaplan zum hl. Alban. Köln 1863), iz katerih so tukaj nektere čertice ob kratkem posnete.

Že v prvem stoletju keršanstva je bila sveta Jezusova vera v veliki Britaniji (sedanji Angleški deželi) oznanovana in se je s časoma ondi bolj in bolj razširila tako, da so se že v začetku četrtega stoletja v Londonu, Linkolnu, Jorku in drugod škofovski sedeži nahajali. — V začetku petega stoletja so bili angleški kristjanje od severnih neverskih Piktov in Skotov neprechoma napadani, in od leta 449 so še s subega prihajali paganski Angelsaksoni, kateri so Angleško tako nadlegali in stiskali, da je obilno število angleških kristjanov domačijo zapustilo, in se na ptuje podalo, ogniti se tolikim stiskam in nadlogam v domači deželi. Veliko njih se je preselilo na Nemško okoli reke Rene, kjer so še Rimljani nekoliko gospodovali, ako ravno so že Frankoni močno v te dežele rinili in v pravice in gospodstvo Rimljanov segali. Velika preselovanjska množica večidel pobožnega ženskega spola iz Angleškega je privrela do starega mesta Tile, kjer se reka Ren v severno morje izteka, potem po ti reki vprek veslá, dokler ne pride v mesto Kolonijo, takrat eno naj imenitnijih mest spodnje nemške dežele. Tukaj upa ta ženska množica brambo najti, ker mesto in dežela je bila še pod rimskim gospodstvom, ako ravno so se bili že Frankoni obilno ondi naselili. — Tisti čas, ko so leti angleški begovci prišli v mesto Kolonijo zavetja iskat, so Huni, divja, grozovita, roparska derhal, pridši iz pustot severne Azije, velik del Evrope obsuli in hudo stiskali, ter prihruli prav do večernih evropejskih okrajn, se bližali nemškim deželam poleg reke Rene in žugali zdajci jih napadati. Tedaj so angleški begovci kmalo spoznali, da jim tukaj ni ostanka, posebno nima ženska obilna množica nič dobrega pričakovati od gerdo poželjivih, nesramnih Hunov. Tedaj sklenejo iti v Rim na božjo pot, in verjetno je, da so se njim pobožni kristjanje iz mesta Kolonije in okolnice v obilnem številu pridružili, da bi Boga prosili v Rimu na grobih svetih aposteljnov Petra in Pavla, naj obvaruje njih domačijo grozovitih napadov in oskrunljivih gnjusob divjih Hunov. Po opravljenem pobožnem romanji se vsi povernejo na Nemško, hitijo proti mestu Koloniji in spotoma se jim

pridružujejo pobožni obojega spola; tako je društvo vedno večje in obilnije. Toda, kadar sv. Uršula s svojim velikim društvom nazaj do mesta Kolonije pride, najde ondi vse še hujše kot je bilo pred odhodom. — Huni so bili med tem napadli Galijo, današnjo Francijo, ali bili so od Rimljanov in njih zaveznikov večernih Gotov na planjavah današnjega francoskega mesta Šalona (Chalon) tepeni in premagani. Tedaj se urno vernejo ter hitijo in derejo kot zloben vihar proti spodnjim obrenskim okrajnam in obležejo mesto Kolonijo, ki preslabo vterjeno kmalo omaga, ker ne more se braniti veliki sili Hunov, bilo jih je do dve sto tisuč, in pade v njihovo grozovito oblast. — Ali je sv. Uršula s svojim društvom pred hunskim napadom, ali kmalo za njim, nič vedivša o njem, do Kolonije prišla, ni prav znano ali historično dognano; le to je gotovo, da bila je z vsimi skupaj, to je z vsim svojim društvom, od grozovitih hunskih trinogov za sv. vero in ohranjenje devištva umorjena, t. j. mučena ali martrana. —

Tukaj je spomina vredno, da sv. Uršula v svojem društvu, ktero je bilo poleg mesta Kolonije in sicer po spričevanju naj starejih izročil 21. okt. 451 za Jezusovo vero grozovito od Hunov mučeno in usmerteno, ni imela le samih nedolžnih deklic, ali svetih devic, ampak tudi več škofov, mašnikov, kraljev in kraljic, knezov in vojvodov, vojakov in družih višega in nižega stanú obojega spola, česar je priča imenik svetinj uršulinskega društva (Verzeichniss der Reliquien von Mitgliedern der ursulanischen Gesellschaft von Herrn Joh. Hub. Kessel). Bili so n. pr.: Sv. Cirijak kardinal, sv. Kasijan patrijarh, sv. Jakob nadškoč, sv. Evzebij škof, Amand škof, sv. Markul, Palmaci. Mašniki: Sv. Gregorijan, Kviril, Mavij, Pakomij, Prontul in drugih več. Kralji: Sv. Ervic, Lucij, Nakris, Kentebold, Eteri itd.; kraljice in kraljičine: Sv. Konštancija, Kristina, Erija, Estera, Demetrija, Teofila, Julijana, Lustra itd., sv. Gerazina otrok. Vjvodinje: Ss. Teodor, Abavari, Avarij, Akspura, Ursmarija itd. Grofovski: Sv. Favstin, Florencij, Florin, sveta Gertrudis itd. Vojaki: Sv. Kristancij, Kristijan, Cirin, Dionizij, Gereon, German, in še veliko družih. Sv. Deonot, oče sv. Uršule. Kako neusmiljeno, grozovito so divji Huni uršulinsko društvo mesarili, mučili, in morili, se vidi v sveti hrabici cerkve sv. Uršule, kjer najdeš razklane glave, razsterte kosti, in v njih tičeče pišce. (Konec nasl.)

Zmaga sv. kriša v V. stoletju.

„Kdor meni služi, naj mene nasleduje.“

Jan. 12, 16.

Pređen je Jezus Kristus svoje učence poslal oznanovat evangelij vsem narodom, jih je tako-le ogovoril: „Glejte, jaz pošljem vas, kakor ovce med volkove. Varujte se pred ljudmi. Vodili vas bodo pred sodnje stole, in bičevali v svojih shodnicah. Vlačili vas bodo pred cesarske namestnike in pred kralje zavoljo mene, in pride čas, da bo vsak, kateri vas umori, menil, da Bogu službo stori.“ — To se je napovedovalo aposteljnem, kadar so pričeli očitno učiti. So li mogli pričakovati kaj družega kot sovraštva, preganjanja, zasramovanja in mučenja? Pomislimo le, ktero je bilo naročilo njihovega božjega Učenika? To, da bi obnovili zemlji lice, da bi poderli ostudno malikovavstvo, kteremu so vdani bili vsi narodi; da bi izkorenili vse hudobije, ktere so razširjene bile po svetu. Oni so modrijane tega sveta hotli prepričati, da so nemodri ali nevedni; hotli so ustanoviti vero s skrivnostmi, katerih človeški razum ne doseže; oznanovati pravno, kateri se protivi telo in kri; napuhnjene, nečistosti in drugim telesnim poželjivostim vdane ljudi učiti, naj sami sebe zatajujejo, svoje telo

križajo, zasramovanje, poniževanje, revšino in terpljenje si v srečo štejejo, in namesti svojih krivih bogov edinega Jezusa Nazareškega, kateri je v Jeruzalemu na križu umerl, za pravega Boga in Zveličarja svojega spoznajo, častijo in molijo. Ni li v tacih okoliščinah kazalo, da judje in pogani, da ves svet vstane proti njim, in se bode bojeval na smert in življenje? Tako se je tudi zgodilo. Osoda Zveličarjeva je postala osoda njegovih poslancev. Kakor se je godilo Učeniku, tako se je godilo tudi učencem njegovim. „Kdor meni služi, naj mene nasleduje.“

Komaj so jeli aposteljni oznanovati sv. evangelij, koj se je pričel tudi grozni boj proti cerkvi, in po njem je prva cerkev terpeti mogla mnogo različnih in hudih nadlog, ktere bi jo že v začetku bile zadušile in potrebile z zemlje, ko bi Gospod ne bil z njo in je ne branil.

Jeruzalem, kjer je bilo vstalo prvo preganjanje, je dobil svojo kazen, katero mu je Bog bil zažugal; v 70. letu po Kristusovem rojstvu je bil razdjan; judje pa so bili nekaj pobiti nekaj pa po vsem svetu razkropljeni.

Poganski Rim je bil za judovskim narodom največi preganjavec svetega križa. Njegovi vladarji in vradniki so zemljo potapljali v kri spoznovavcev in mučencev. Kako grozna kazen je zadela to mesto, nam kaže zgodovina. Sveti Janez je že 300 let poprej v duhu vidil in prerokoval njegovo poniženje in pad njegov. — Divji narodi: Gotje, Huni, Heruli in drugi so planili na rimsko državo, razdevali jo z ognjem, mečem in pleuom, ter na zadnje jo razdjali. Alarikov napad, kateri je doveršil razdjanje starega Rima, se je zgodil l. 410 po Kristusovem rojstvu.

In kako nesrečno je končal Neron, Domicijan, Decij, Julijan! Vsi ti so pomerli nagle in grozovitne smerti. Maksiminijan, Galerij, kateri je toliko mučilnih orodij bil iznašel in z vsakoršno grozovitostjo preganjal sveti križ, je dobil neozdravljivo rano in živega so jedli iz njegovega telesa izhajajoči červi; umerl je v največi obupnosti. Tak nesrečen konec je imel tudi Maksimin. Kadar se je bil že napil kervi kristjanske, je divjati jel zoper samega sebe in si je zavdal. Toda strup ni imel nagle moči. Obnrel je in v svojih čevih čutil žgoč ogenj in peklenske muke. Zdelo se mu je, da vidi s atrelami oboroženega Jezusa Kristusa prihajati, da se maščuje za svoje pomorjene služabnike; — in tako je umerl kričeč in rjoveč, da je žalostno odmevalo po vsem cesarskem poslopji.

Tako žalostno so končali vsi sovražniki sv. križa. — V tem stoletju so vstali tudi mnogi lažnjivi učeniki in krivoverci, kateri so zvijačno mnoge pridobili na svojo stran, in se od sv. katoliške cerkve popolnoma odtergali, kot: Arijani, Nestorijani, Evtihijani, Pelagijani itd. Ti krivoverci so veliko škodo naredili v ovčnjaku Kristusovem. Vendar Bog ni zapustil svoje čede.

Kakor so v puščavi nehvaležne Izraelce pikale strupene kače, da so vsled tega mnogi pomerli: je Mojzes na Božje povelje postavil bronasto kačo v podobi križa, da bi ti, ktere kača piči, nanjo gledali. In čemu to? Vsi tisti, kateri so z zaupanjem pogledali bronasto kačo, so oteti bili pred smertjo. Po soglasnem razlaganju svetih očakov je v križevi podobi povišana bronasta kača pomenila Jezusa Kristusa. Ako je pa Gospod Bog svojemu odpadlemu ljudstvu toliko milost skazal s tim starozakonnim znamenjem, katero jejpredobvalo sveti križ: čim več skaže on svoje usmiljenje vsem tém, kateri v pravem svetem križu častijo veličastno orodje svojega odrešenja, in se k sercu križanega Jezusa približujejo z živo vero, detinskim zaupanjem in v ljubezni? In ravno to je bil eden duhovnih lekov proti glavnim zmotam petega stoletja.

V petem stoletju je sveta cerkev imela mnogo izverstnih škofov in znamenitih učiteljev, kateri so zmago svetega križa poveličevali z besedo in s pisanjem. Zlasti sv. Hilarij škof piktavski, Optat škof milevitanski, Atanazij patriarh aleksandrijski; Efrem diakon edeski; Epifanij škof salaminski na Cipru; Bazilij veliki škof cesarenski; Gregorij nazijanski, bogoslovec imenovan; Ambrozij škof milanski; Janez zavolj svoje zgovernosti imenovan Zlatoust.

Cesar Anastazij je podpiral tedaj krivoverstvo Evtihovo; kralji v Afriki in na Španjolskem so z vso močjo razširjevali zmoto arijansko; kralji angleški, burgundski, nemški itd. so bili celo zoperni kerščanstvu: vendar je slava svetega križa rastla in se krepila od dne do dne. V Perziji je kristjane preganjal Isdegerd in Varan od l. 437 do l. 499. Toda Bog ni zapustil čede svoje, marveč je sveto cerkev razveselil s spreobrnjenjem nekega izverstnega naroda.

Klodvik kralj frankovski je mislil sprejeti kerščansko vero; le ena misel ga je vedno motila in odvrčevala. Tega nikakor ni mogel razumeti, kako da bi moliti imel človeka, kateri je bil na križ pribit in je na križu umerl. Pobožna ženka njegova Klotilda mu je pojasnila to dvombo takole: „Ko bi kdo pripovedoval o takem Rešitelju in Zveličarju, kateri bi bil prišel na ta svet, da si ga podverže, in sicer tako, kakor vi kralji, s hrabrostjo in dobro oboroženo vojsko: takega bi jaz nič bolj ne čislala, kakor vas, ali ktereга izmed največih vojvodov in vitezov. Nasproti pa, ko bi vi imeli le samo enega vojaka in služabnika, kateri, hoteč braniti vaše kraljestvo ali ukrotiti puntarje in jih podvreči vaši vladi, bi se radovoljno podvergel zaničevanju, ranam in smerti: ne bote li vi bolj čislali vernosti ali zvestobe njegove kot gledali na sramoto, katero je za vas preterpel? Sedaj pa je sam Sin Božji se ponižal k nam, sprejel nase osodo našo, ter je preterpel naj več muke, da bi s svojim zasluženjem premagal naše zadolženje, nas spravil z Bogom, in zaterl vse hude nasledke naših grehov: mar se mu ne bomo tim globoče klanjali, ga tim gorečnije ljubili, čim hujše je on terpel za nas, čim globoče se je on ponižal do nas? Ravno to njegovo ponižanje in radovoljno darovanje samega sebe, ta poterpežljivost, ta neskončna ljubezen, s katero je Kristus terpel, to vse ima v sebi nekaj tako nadčloveškega in nenavadnega, da nas sili k spoznanju: „Tako terpeti in umreti je mogel le Bog-človek!“

Ta beseda je globoko presunila Klodviku serce. Znano je, kako z radostjo je poznej prejel sveti kerst, in po zgledu in opominu verlega kralja se je ves narod frankovski obrnil k veri križanega Zveličarja. In tako so postali kralj in Franki deležni večne slave.

Marsikaj o cerkveni umetnosti.

Odperta pisma.

IV.

Dragi moj!

Zastran ohranjenja sv. posod je veliko na tem ležeče, kako in s čim se snažijo; zato sva se zadnjič pomenila o tem. Zdi se mi, da bi bilo prav, ako sedaj pozornost oberneva na posamezne sv. posode, in se od vsake pomeniva, kaj zastran nje določuje ali želi sv. cerkev. Narčastitljivši in narsvetejši cerkvena posoda je gotovo kelih, izvoljena posoda, ki med sv. mašo hrani Kri G. J. Kr. Kelihu naj tedaj velja današnje pismo.

Kelih naš cerkveni (calix, vas mysticum, poculum sanctum) je podoba tistega keliha, v katerem je bil naš Izveličar J. Kr. prvič vino spremenil v svojo sv. kri. V duhovnem pomenu spominja tudi na kelih terpljenja, ki ga je Jezus od nebeškega Očeta voljno sprejel in

izpil do zadnje kapljice. Kelih je tudi podoba Jezusovega Serca, iz kterega prebodenega je tekla sv. kri.

V najstarejših časih so imeli kelihe iz različnega blaga, lesene, perstene, steklene; pa že v 3. stoletju se bere od dragocenih kelihov, in ob začetku 9. stol. je bila sv. Cerkev ukazala, da kelih mora biti zlat ali srebern, ali mora imeti vsaj sreberno kupo, ki je znotraj pozlačena. In to velja še danes: vsaj gornji del keliha, ki hrani sv. Reš. kri, mora biti srebern in znotraj pozlačen; stajalo pa sme tudi iz vsake druge kovine biti, da je le trdna in se prerada ne zvije ali ne zlomi. Če je kelih kupren, mora biti ves pozlačen. Le prav prav revnim cerkvam se privoli tudi raba cinastih kelihov.

Da je naš Gospod J. Kr. res keliha se poslužil, ko je zakrament sv. Rešnjega T. postavil, nad tem ne more nihče dvomiti, kdor veruje sv. evangeliju; ali kakšen pa da je bil ravno tisti kelih pri zadnji večerji, zastran tega prav zanesljivih sporočil nimamo. Kakor Beda Častitljivi piše, je bil srebern in je na straneh imel ročila ali deržaja. „Argenteus hinc inde duas habens ansulas sextarii gallici mensuram capit.“ — Gotovo se je cerkev v prvih časih posluževala kelihov enakih unemu Jezusovemu, ki so bili pa v časih tudi steklasti (glaževnati), košeni, leseni..., kar se tiče tvarine. Ali berž ko ne so bili kelihi tako priprostega blaga kaj redki, ker se že pri narstarejih pisateljih bere od dragocenih, od zlatih in srebernih kelihov, kakor se tudi spodobi svetemu namenu. Tako Anastazij pripoveduje že od sv. papeža Urbana I (ki je bil izvoljen l. 223): „Hic fecit ministeria sacrata, omnia argentea, et patenas argenteas viginti quinque posuit.“ Tudi so že v narpvkih časih zaljšali kelihe s podobami, v nje vrezanimi, z biseri in dragimi kamenci, v nje vdelanimi, ker že sv. Krizostom ima v mislih zlat in z dragimi kamni ozaljšan kelih.

Kar se podobe, oblike kelihov tiče, so gotovo poznemali Judom in Rimljanom navadne pitne posode, ki so bile podobne visokim, podolgastim skedelicam na stajalu podobnem našemu narobe postavljenemu lijavčeku (trahterju) z okroglo glavico na verhu.

Iz prejšnjih stoletij imamo dve različni obliki kelihov — romanski kelih in gotiški. Kupa kelihov romanskega zloga kaže votlo polkroglo in čez sredo navzdol prerezano, znani romanski polkrog. Stajalo spodej je okroglo, deržaj raven, okrogel in ima na sredi gumbo (nodus) podobno jabelku. Kupa meri napočez navadno toliko kakor stajalo in visok je ves rom. kelih navadno le 5—6 palcev, kar je pripravno; kajti kolikor viši kelih, toliko večji nevarnost ga preverniti. — Gotiški kelih imajo kupe v podobi keglja, ali pa take, da navzdolna prereza čez sredo kaže znani gotiški stisnjeni ali špičasti obok. Stajalo spodaj na okrog ni okroglo, ampak v 6 ali 8 koncev ali peres razdeljeno in po tem se ravná deržaj, ki je tudi primerno 6- ali 8voglat, kakor ima tudi gumba 6 ali 8 zdaj krajših zdaj daljših izbuknjelih koncev, v ktere so vrezane navadno čerke: i, d, e, s, u, s. Tudi gotiški kelihi so bili navadno le 6" visoki.

Keliha obeh zlogov sta večkrat ozaljšana s podobami, ki so vrezane v stajalo ali v deržaj; kupa je navadno ostala gladka, ali če je že ozaljšana bila, je bilo to le spodej, tako da je 2—3 perste pod zgornjim robom gladko ostalo. — Sedaj dajó zlatarji kelihom navadno kupe v podobi tulip; ali toliko naj bi zmiraj gledali, da zgorej roba preveč nazaj ne zasučejo, ne zavijajo, ker to težavo dela pri zavživanji. Ravno tako naj bi gledali zlatarji, da je podnožje v primeri k visokosti toliko široko, da povsod trdno stoji. Na poverjšji podnožja naj bodo le različne podobe ali zrezljive, pa naj kažejo podobe iz britkega terpljenja Je-

zusovega, ne posvetne šare. Gumbica v sredi deržaja naj ostane le bolj gladka, da se ložej prime kelih. Dva ali tri perste pod gornjim robom kupe naj ostane vse gladko in naj ne bo ne zunaj ne znotraj nikakoršnih riž; — zakaj vse to, sam veš.

Po sv. Karolu Borom. naj bo navadni kelih visok 9"; bolj dragoceni, ki se redkokrat rabijo, pa do 11".

Patena h kelihu potrebna mora biti iz ravno tistega blaga kakor kupa, tedaj zlata ali sreberna in pozlačena. Rob naj ne bo debel, ampak tanek; vsaj poveršje mora biti čez in čez gladko brez vsakih riž. Vdolbljina v sredi, ki mora primerjena biti gornjemu robu kupe, naj nima ob robu globokega grabenca, ampak polagoma naj se vdolbljina povzdiguje, ker je sicer težava pri pobiranji kakih majčkinih odlomkov svete hostije, če v ojster gobek pridejo.

Toliko, dragi moj, zastran keliha v umetniškem oziru; zdaj pa še kaj iz obredoslovja.

Znana reč je, da le škof smejo posvečevati kelihe in patene, in da po sami rabi niso še blagoslovljeni; — ali kdaj pa kelih zgubi blagoslov?

Kelih zgubi blagoslov: a) Če bi ga kdo toliko stolkel, zvil ali sploh siloma toliko pokazil, da kar nič več nima tiste podobe, v kateri je bil posvečen.

b) Če za sveto rabo nepripraven postane. Na pr. ko bi dobil na dnu kupe kako luknjico in če še tako majhno, ker se v njem brez nevarnosti več ne more posvečevati.

c) Če se pri kelihu, ki je iz celega, odlomi kupa od stajala. Drugač je, če je kelih narejen tako, da se stajalo odviti dá od gornjega dela, takrat, se vé, ne zgubi blagoslova, ker je v taki obliki že posvečen bil.

d) Zgubi blagoslov, če se dá vnovič pozlatiti.

Če pa znotraj začne kelih zgubljevati zlatino, da se kažejo rujave maroge ali lise, takrat ne zgubi posvečenja, vendar se spodobi, da se takrat berž da v novič pozlatiti.

Ako kelih, naj si bo že kakor koli, nepripraven postane za presv. daritev, naj se nikar ne rabi taki kakoršen je, v posvetne namene, ampak preliti naj se dá in potem naj se kaj drugega naredi iz njega, — narbolje da spet kaka cerkvena posoda.

Znano ti je, moj prijatelj! da je očitno določilo sv. Cerkve, da naj se neduhoven tudi praznih kelihov ne dotika, in zato bi bilo zelo zelo želeti, da bi se povsod gospodje, kolikor le količkaj mogoče, sami potrudili in napravljali kelihe k sv. maši. Laikom dotikati se kelihov, je pripuščeno le v kaki sili, ali z višim privoljenjem, ali pa če se zgodi s čedno rutico, in ne z golo roko. Da bi se pa dotaknil sv. posode neduhoven, ko je v nji sv. Rešnje Telo, je to po splošnjem mnenji smertni greh.

Kakor se tedaj spodobi tej narčastitljivši posodi, naj nam bo vedno velika skerb za to, da so kelihi zmiraj lepo snažni; zato naj se vsak mesec rahlo zmižejo v mlačni vodi, ki naj se izlije v svetišče (sakarrijo). Vsako leto dvakrat ali vsaj enkrat pa naj se dobro osnažijo, kar le mašnik sme, ali tudi samo dijakon ali subdijakon, in sicer tako, da zlatina škode ne terpi, kakor sva se pomenila v zadnjem pismu.

Toliko za danes. Da si mi zdrav!

Ostanem Tvoj

Z.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. (Srednje šole.) V deželnem zboru tolikokrat že zahtevane šolske postave je vendar pouterjene nekoliko, da bode po njej v srednjih šolah slovenščina polagoma vsem zapovedan (obligaten) nauk, in da se pričnó nekteri nauki podučevati slovenski. Kako

naj se izveršuje ta postava letos, je teže uganiti, ker je dospela nekaj prepozno, nekaj komaj sprejeti novi načerti se imajo spet preurediti. Po ne modri določbi lanski, naj bode slovenščina na realki zapovedan nauk le tistim učencem, katerih starši ali njihovi namestniki to zahtevajo, bi bila ondi skoraj popolnoma propadla, ker oglasila sta se bila za slovenski poduk v enem razredu le dva, in v enem le eden!*) Kterim profesorjem je bilo to po volji, tistim bode jako nevgodna nova določba. Vendar se učencev število množi na realki. Predlanskim jih je štela v začetku javnih 255, lani 290, letos (po Laibacherici) 335. — Nasprot pa se na gimnaziji vedno manjša dijakov število. Bilo je v začetku l. 1866 javnih 719, predlanskim že le 595, lani 521, in letos samo 469 v dvanajstih razredih. Neka pametna postava je vravnala nekoliko proste nauke, na pr. steno grafijo, talijanščino, francoščino itd., s katerimi so vse prezgodaj mučili mladenčke; sej take nauke more sprejemati že bolj zbučen in vterjen duh, ki ima materni jezik v oblasti itd., in sej imajo na nižji gimnaziji redoma učiti se štirih jezikov, t. j. slovenskega, nemškega, latinskega pa greškega. Pa še sedaj vabijo in nudijo dijake k učenju jezika talijanskega, francoskega, angleškega; ni ga pa dobrega duha, kateri bi slovensko mladino vabil in nudil k dan danes veliko koritnišemu in potrebnišemu učenju jezikov slovanskih, p. hrovaško-serbskega, češkega itd. Kdaj le pride tisti dobri duh v naše srednje šole, k nam v belo Ljubljano?!

Novo sporočilo srednje-afrik. misijona od vel. serp. 1870 do konca mal. serp. 1870 pravi: V misijonskem naznanilu srednje Afrike za čas od vel. serpana 1867 do konca mal. serpana 1868 smo bili tudi omenili, da ima misijon dolžnost, v sv. veri podučene in keršene zamorce v njih domovino pošiljati, da bi po njih nove ude sv. katoliški Cerkvi pridobivali.

Tacih zamorcev je zdaj več, toda svoj namen bi le potem dosegli, ko bi se jim pridružili mašniki in bi jih vodili in podpirali; ali tih manjka.

Ker bi se po volji sv. Očeta samo mašniki iz reda sv. Frančiška imeli v misijon sprejemati, se zamore Marijna družba le k tem obračati; od tod jih vendar pri vednem pomanjkanju ne morejo dajati, kolikor bi se jih potrebovalo. Vodstvo si tedaj prizadeva, da bi sv. Oče dovolili v misijon vsacega mašnika sprejeti, kateri se oglasi in je za to pripraven, naj si bo sveten ali samostanski in ktereга koli rodú.

Če bo misijon dobil novih udov, bo tudi zamogel svojo delavnost razširjati in se v večih krajih vstanovljati, zavoljo tega se je bil že podal o. Hilarij na Višnjevo reko, da bi zvedil za kak pripraven kraj.

Misijonarji v Hartumu si veliko prizadevajo in vedno množijo število katoličanov; med tem časom je bilo keršenih 14 zamorskih otrok in na novo sta želela dva katekumena sv. kerst prejeti. Tudi imajo misijonarji deško šolo, podpirajo hartumske prebivavce s svetom in djanjem in prav spodbudno opravljajo službo Božjo, ter zlasti o praznikih ni dosti prostora v kapeli; tako je bilo v rojstni dan svitlega cesarja, krepkega podpornika tega misijona, pri véliki sv. maši toliko prebivalstva, da jih ni moglo več v kapelo, kar je tudi željo obudilo, da bi se kapela veči naredila. Tudi želi veliko prebivavcev v Hartumu, da bi se vstanovila dekliška šola pod vodstvom kacega ženskega samostana, kar vendar zdaj še ni mogoče, ker v Hartumu ni nobenega za to pripravnega poslopja, pripomočkov za novo zidanje pa tudi ni.

Vodstvo Marijne družbe visoki rodovini, prečastit.

škofijstvom in sploh častiti duhovšini in vsim dobrotnikom misijonskim naznanuje preserčno zahvalo, da so misijon tako izdatno podpirali.

V zgorej imenovanem času je bilo za misijon izdanih 5664 gl. 24 kr. Ako se ta znesek odšteje od ostalih 4814 gl. 49½ kr. konec mal. serp. 1870 in prejetih 6558 gl. 1 kr., skupaj 11372 gl. 50½ kr., ostane konec mal. serp. 1871 v blagajnici 5708 gl. 26½ kr.

S Trebelna. V današnjih v duhovnem oziru sicer obilno pokvarjenih časih še vendar mnogi časopisi iz raznoterih krajev donašajo veliko veselih naznanil, kako tukaj in tam ljudje polni vneme za čast Božjo in njegovih svetnikov hrame Božje lepšajo, in pričujejo, da zveličanski keršanski duh v mnogih od sedanjega časa ne okuženih serciah ne le živo klije, ampak tudi prelepi sad prave pobožnosti rodi. Naj se toraj v poviksanje časti Božje, v pohvalo dobrih naših farmanov, v občno naznanilo umetnika Antona Blatnika iz Tolstega verha v šentjernejski fari tudi iz tukajšnjih hribov Trebelskih zvé veselica, katero smo obhajali 19. nedeljo po Binkoštih. Blagoslovili smo v farni cerkvi sv. Križa véliki od imenovanega mojstra prenovljeni altar, kateri je res tako mojstersko izdelan, da sleherni, kateri ga vidi, ne le trenutke, ampak bi rekel dolgo časa kakor zamaknjen gleda, in potem še le izusti: Zares; lepo, mojstersko delo! Mladi, po deželi še malo znani, umni, priljudni, v svojem obnašanju keršansko pošteni mojster Anton Blatnik bodi toraj z dobro vestjo priporočen vsim, kateri podobarskega ali malarskega umetnika potrebujejo. Priljudno povabimo take na Trebelno, naj se sami prepričajo, da izrečena pohvala ni presiljena. V povzdigo svečanosti so g. Jožef Sentruperski v pridigi lepi pomen altarja prav umevno razložili, in farmane prav ginljivo vabili, naj v sleherni dušni in telesni težavi pod banderom sv. Križa pribežališa išejo, zraven pa tako živé, da bodo sv. Križu v djanji čast skazovali.

Trebelski.

Petdesetletnica prevzviš. kneza in nadškofa Goriskega
premilost. in prečast. gospoda gospoda

Andreja dr. Golmajera,
Metropolita Ilirske cerkv. okrajine.

(Dalje.)

Ko stopijo Prevzvišeni v kapelo in pred altar, spremljani od svojih nekdanjih in sedanjih domačih duhovnov (pp. gg. Rajceviča, kanonika v Zadru, Bensa, kanonika v Gorici, Kafola, nadšk. kancelarja, Globočnika, nadšk. tajnika, Kravanja, nadšk. kancelista), so izverstni pevci na koru pričujoči, mladi oo. frančiškani, veči del bogoslovci, zapeli antifono: „Ecce sacerdos magnus (Glej véliki duhoven).“ Sprelepo in ginljivo je donelo njih petje med spremljanjem na harmoniji celo mašo po kapeli in se razlegalo v bližnji okolici.

V pričo mnoge gospóde so vidno ginjeni tiho brali prevzvišeni nadškof svojo zlato mašo (zakaj prav za prav je bila to petdeseta obletnica, ker na ta dan pred 50 leti so imeli svojo novo sv. mašo). Ginjeni pa so bili tudi vsi pričujoči — videči svojega pastirja še tako oblagodarjenega s terdnim zdravjem.

Konec sv. maše med zahvalnimi molitvami je premilo donela s kora pesem: „Ave maris Stella;“ pesem kaj primerna dnevnu in slovesnosti, ker je gotovo, da Marija, katero prevzvišeni zlatomašnik od nekdanj pri-serčno časté, jih je vselej varovala in vodila ter jih pripeljala do petdesetletnice.

Po sveti maši so se verstili vošilci iz vsega mesta, iz samostanov, gospodje, gospe višjih stanov. Ob 11 se je zbrala mestna duhovšina in se v dolgi versti podala

*) Naj bi modri gospodje bili tudi druge tvarine dali na mačehovsko svojevoljo, bi vidili, koliko se bode na zadnje še učilo! Vr.

k svojemu vikšemu pastirju. Mil. gosp. stoljni dekan monsgn. Budal je bral adresno, katero je podpisala omenjena duhovščina, in ki je obsegala občutke veselja zaradi nadškofove petdesetletnice, serčno vošilo še dolzega življenja in vdanost do premilostnega zlatomašnika.

Prevzv. nadškof so se na to zahvalili za vošila in v kratkem odgovoru omenili, da hvaležno spoznajo Božje previdnosti čudne pota, ki jih je vodila. „Nisem“, so rekli med drugim, „nikoli nobene časti prosil, razun samo za učiteljstvo veroznanstva na ljubljanskem bogoslovju, zunaj tega so mi bile podeljene vse moje službe in časti od višjih brez moje pripomoči; v vsem tedaj častim in hvalim previdnost božjo, kar se je zgodilo z menoj, in tej previdnosti sem sosebnostno hvaležen za mnoge leta, ki mi jih je dopustila za petdesetletnico, ki sem jo dočakal. Toda vsak vé, da kadar kdo dospé do tolike starosti, mu je dopuštenih le še malo lét življenja in da kmalo mu bo treba stopiti pred najvišjega Sodnika. Toraj se Vam vsim priporočim, molite za-me.“

To je pač res vesela zavednost, kdor si na visoki stopinji časti zamore reči, da je nikoli ni iskal, temuč da ga je previdnost Božja do nje pripeljala.

Tedaj je prečast. monsgn. Budal v žametu vezane bukve izročil nadškofu; obsegajo pa adresno ali vošilni nagovor mestne duhovščine in pa tudi adrese vseh duhovnov cele nadškofije.

Pogovorili so se bili namreč že davno popred vis. č. gg. dekani tako, da hoče vsak izmed njih adresno zložiti po svojih mislih, ter jo dati podpisati duhovnom svoje dekanije.

Naj tedaj nekoliko popišem adresne bukve.

Adresne bukve, ki jih je gosp. Budal izročil nadškofu, obsegajo petnajst adres ali nagovorov, polnih lepih in blazih občutkov in vošil.

Sen-Peterske dekanije latinska dresa pravi med drugim: „Kdo izmed nas naštetih more vse dobrote, ki si jih Ti ovčicam in sinom Svojim na tihem in očitno delil? Kdo je zmožen zadostno za nje se zahvaliti? Bog naj vikši naj podpira našo nezmožnost, on naj Ti povračuje vse dobro... Kanalska, zložena v čisti slovenščini, opomnivši duha razpora, „ki v današnji človeški družbi rije in razjeda,“ pravi, da razdiravec na duhovnem in cerkvenem polju „nakane, jim spodletijo, ker stoji in hodi niže duhovstvo kakor greške falange za svojimi vikšimi Pastirji“.... Tmínska slovenska adresa konec svojega vošila ima lepo molitev: „Naj usmiljeni Oče nebeški na zdatno prošnjo preblazene Device Marije, Matere Božje, kakor tudi svetih Jelarja (Hilarija) Tacijana, Mohora in Fortunata, patrona nadškofijske prvostolne cerkve, blagoslovlja Vaše daljno preblogo življenje v blagor cele nadškofije; naj Vam dodeli dočakati Simeonovo veselje, ter viditi utihnjene viharje in konečno zmago svete cerkve na zemlji.“

Cirkniška, tudi slovenska, popisuje srečo čede, ki ima tako dobrega višjega pastirja, kakor so naš vikši škof, ter sklene: „z mirnim srcem zamoremo toraj mi, Vaše zveste ovčice, v prihodnost gledati; naša otročja vdanost do Vas, občeljubljeni višji Pastir! in naša zvestoba do matere katoliške cerkve, v kateri le je naše zveličanje, ostanete kot skala neomahljive.“ Lepo govori adresa, tudi slovenska, Bovške dekanije o trudu prevzv. nadškofa: „z Vami vred gledamo z veseljem nazaj na Vaš sadúpolni trud, darovan za primorsko deželo, na neutrudno Vaše delo v prid celi državi, in zopet na to, kar ste slavnega doveršili na prestolu svetega Mohora.“ V enakem načinu popisuje neutrudljivo delo nadškofovo v vinogradu Gospodovem Černiška latinska adresa, v kateri je med drugim brati: „duhovščina Vaše prevzvišenosti se danes raduje o tej sloves-

nosti, in veselja ji serce bije viditi Vas svojega vikšega Pastirja stopiti danes k altarju še pri toliki moči in tako dobrem zdravju; tedaj serčno prosi Boga, da zamorete še veliko lét voditi Svojo zvesto čedo.... Komenška nemška adresa priporoča angelu nadškofa, zlatomašnika, da bi jih zmerom zvesto vodil, kakor Rafael Tobija, proti sprelepi, presrečni domovini“.... Devinska slovenska se spominja, da vikši pastirji so od svojih sinov tudi večkrat razžaljeni, toraj pravi: „Ako smo zná biti Vaši prevzvišenosti sem ter tje v dolžnostnih zadevah pre-malo zadostili, ponižno prosimo odpušenja, in ponovimo obljube ponižne pokoršine“.... Pristojno prosi talijanska adresa Teržiške (Monfalcone) dekanije nadškofa: „naj blagovolijo pri svoji zlati sv. maši prositi Odrešenika, da bi duhovščina ž njimi bila en duh, eno serce, ter se toliko ložej zoperstavi sovražnikom, ki dan danes od vsih strani protijo Cerkvi.“

Častitljivo govori latinska adresa preč. gosp. dekana v Gradiški, rekoč: „Celi čas Tvojega bivanja v Gorici, kamor si postavljen angelj Goriške cerkve, je bila sol Tvojih ust nepokvarjena, ostala je vedno goreča luč Tvoje svetilnice; duhovni toraj in vse ljudstvo, poterjevani s Tvojo soljo in razsvetljevani z lučjo Tvojo, poveličujejo Očeta našega, ki je v nebesih: hvala Bogu.“ Poslednjič sklene: „Naj tedaj Tebi Prevzvišenemu Bog, naj dobrotljivi, naj vikši Gospod podeli še veliko lét, naj Ti dovoli na prestolu nadškofijskem doseči več lét od onih sv. Niceta, in sosebnostno o tih temnotnih časih, v katerih bi bilo treba Gedeonovega meča k užuganju današnjih Madjanitov, Ti naj dá Večni Bog železne persi in jekleno serce zoper ognjene pšice hudobije, nejevere“....

Adresa Lučiniške dekanije je zložena v latinskih lepo vbranih versticah. Vse je tehtno, sosebnostno pa verste, ki govore o veri, po kateri so nerazvezljivo sklenjeni duhovni s svojim višjim pastirjem.

Talijanska izverstna adresa Viške dekanije preseže v lepopisnem oziru vsako tiskarnico. Prelepe so besede n. pr.: „Sprejmite Prevzvišeni, Prečastiti po Svoji znani dobrotljivosti naše ponižne vošila, in bodite prepričani, da smo mi v Vašem sercu z Vami zedinjeni v veri, edini z Vami v ljubezni, edini z Vami v edinosti katoliški, edini z Vami v vsem upanju in v vsih svetih občutkih serca Vašega.“

Kratka latinska adresa Flumičelske dekanije je zložena v umetni poeziji.

Tudi vošilo v latinskem jeziku č. g. Skočirja, vik. v Čepovanu, je pri dekanijških adresah.

Vse te vošila, vezane v zale bukve, so priča preserčne duhovne zveze in ljubezni med višjim pastirjem in Njihovim duhovstvom.

Iz Adrijanopelna piše častiti gosp. prednik ondotnega katoliškega misijona o. Toma Brseska 2. okt.: Sedemnajstega julija sva (z Br. Franciškom Cererjem) po Božji milosti srečno prišla v Carigrad. (Bila sta namreč oba na Avstrijskem, kjer sta pomoči iskala za svoj bulgarski misijon.) Brat Franciški Cerer je naslednji dan s turškim parnikom šel v Radosto in od tam se je po suhem s posebno priložnostjo odpeljal v Drenopolje (Adrijanopol)

Zavolj raznih misijonskih opravil sem se mógel jest več tednov muditi v prav dolgočasnem Carigradu, kjer sem se le nekoliko poživil, kadar sem šel na obiskanje v Bebek, Terapijo, Skutari, ob Bosporu.

Monsignor Franchi (papežev posebni poslanec) stane na Përi; večkrat sem ga vidil in eno nedeljo sem celo imel čast pri njem na kosilu biti. Zares silo zoperno je, toliko debelih laži o sprejetji monsgn. Franki-a v Carigradu brati po nemških časnikih, kateri je bil z veliko večji častjo sprejet od sultana, kakor pa se spre-

jemajo poslanci evropskih vlád. Spremišljeni turki o tem svoje misli razodevajo in katero prav osoljeno povedó. Neki turk v vimenitni službi v Carigradu je rekel: „Papež mora pač še dandanašnji biti veliko mogočniji kakor kralji in cesarji, še celo nad našega Sultana, ker celo poslancu papeževemu toliko čast skazuje. Prelép dvor na Pêri je monsr. Franchi-u za stanovanje odkazan; strežništvo naj bolj znamenito je od sultana za njega izvoljeno; vsaki naj manjši strošek gre na poštev turškega cesarja. Štirideset tisuč frankov, ki jih je bil monsgn. Franchi na pot dobil, je bilo obrnjenih za splačanje dolgov, ki jih je imelo ondotno apostolsko namestništvo. Pri mojem odhodu iz Carigrada je bil monsgn. Franchi svoje opravilo že skoraj dokončal v korist sv. Cerkve; toda s smertjo vezirovo se bo ta reč zategnila. Pozdrav dobrotnikom in prijatlom od gosp. Br. Cerarja.

V Zatičini, 17. okt. 1871. Dunajska laži-liberalna, cerkvi in duhovščini sovražna „Tagespresse“ ima v svojem „Abendblatt-u“ št. 276 dopis iz Ljubljane pod napisom: „Aus dem Leben eines Pfarrers,“ v katerem dopisnik prevrača resnico, v zasramovanje stavi g. fajmoštra Janeza Hineka v Zatičini. V dolžnost si štejem, v rešenje časti in poštenja g. fajmoštra dobromislečim, pa po takih dopisih zbeganim bralcem dogodbo v pravi luči pojasniti.

1. oktobra 1871 so imeli naš g. fajmošter svojo slovesno petdesetletnico ali zlato sv. mašo. (Kako malo je mar dopisniku za resnico, razvidi se že iz tega, ker le pisari o petindvajsetletnici.) K temu „faktumu“ pristavi dopisun goropadno laž: „Diesen Moment benützte derselbe, um seine gutmüthigen Pfarrkinder finanziell nach allen Kräften auszubeuten,“ ter skuša svoje obrekovanje zopet z lažmi dokazati, rekoč: So verkündete er von der Kanzel, dass ein altes Weib, welches zur Feier seiner Secundiz (se vé da „Secundiz“ in „25jähriges Priesterejubiläum“ je učeni glavi dopisnikov in „intelligentni Tagespressi“ vse enako) 20 fl. in Baarem beigesteuert hatte, zum Lohne dafür einen hervorragenden Platz im Himmel einnehmen werde.“ Da so g. fajmošter kaj tacega oznanili z lece, nobena živa duša v fari nič ne vé; to vé le „Tagespressin“ dopisnik sam, kteremu se je menda še v gorki postelji sladko sanjalo, ko so gosp. fajmošter na leci verle farmane očitno pohvalili, in tiste, ki so jih pri cerkvenih popravah v 25 letih njihovega tukajšnjega pastirovanja naj zdatniše podpirali, iz hvaležnosti in ljubezni k obedu povabili. Da bi svojo gerdobno izmišljijo še bolj vterdil, priobči dve pismi g. fajmoštra, ki so jih pisali nekemu premožnemu posestniku v tem pomenu, da namesto doneskov, ki jih je vsak farman za ohranjenje in popraviljanje cerkve odrajtovati dolžan in ki jih je on še za okoli 21 gld. ostal na dolgu, naj bi dal vedro dobrega starega vina, kterege za gostijo potrebujejo; s tem bi bil dolg poravnán in g. fajmošter bi iz svojega premoženja plačali cerkvene stroške, ktere je omenjeni posestnik kot premožen farman po razdelitvi dolžan cerkvi. Tako tedaj je bilo. Dopisnik pa prevrača pomen, kakor da bi bili gosp. fajmošter kmete silili za njihovo zlato mašo kaj plačevati. Kako malo jim je bilo kaj tacega v mislih, se vidi iz tega, da je bila splošna želja hvaležnih farmanov, naj bi napravili dan zlate maše darovanje za njih velike stroške; ali gosp. fajmošter nikakor niso hotli te ponudbe sprejeti in svojim farmanom s to slovesnostjo kakovih stroškov delati. — Zdaj pa naj čast. bralci sami presodijo, koliko krivico na dobrem imenu je storil dopisnik občečislavemu, mnogozaslužnemu starčeku, kteri mu niso trohice žalega storili, gotovo pa že veliko dobrót skazali njemu in njegovim sorodvincem, ako je resnica, kakor se sploh

terdi in tudi brez dokazov ni, da je dopisnik tukajšen domačin.

Tudi ljublj. „Tagblatt“ je pobral to laž iz „Tagespresse“; vendar pa na lastnoročno pismo, od g. fajmoštra vredništvu poslano, je gerdo obrekovanje nekoliko popravil. —

Prosim tudi slavno vredništvo „Novic“, naj bi to pojasnilo razglasilo.

Iz nemškega Gradca, 16. okt. Če ravno pozno, vendar ne bo od več, kakor upam, da tudi od tod, kakor zadnjič iz Gorice, Danica naznani svojim bralcem, da so tudi letos zadnji teden mesca septembra v tukajšnjem semenišči bile vsakoletne duhovske vaje, ki jih je vodil čast. o. Vervalt iz Jezusove družbe, in se jih je vdeležilo 77 duhovnov.

Pač ni to kaj takó posebnega, kakor če se duhovni v obširni Minesoti (v Ameriki) razkropljeni zberó okrog svojega škofa in se duhovno ponové za težavno delo v vinogradu, kteremu še toliko delavcev pomanjkuje. Vendar ni odveč, da se to naznani, ker duhovske vaje, duhovnom takó živo potrebne in od duhovskih pisateljev*) tako živo priporočane, so kterikrat tako redke, da so duhovni, ki so že 6, 7 ali več lét v dušnem pastirstvu, komaj enkrat tako priložnost imeli. Da bi pač tisti čast. pisatelj z Dolenskega, ki je v Danici o potrebi in koristi ljudskih misijonov tako prepričavno pisal in nasprotno presoje tako temelito zavračal, še o duhovskih vajah hotel enako pisati.

Začeli in končali so jih mil. škof s primernimi govori. Govorili so v začetku o potrebi duhovnih vaj. „Kdor se ne ponovi večkrat, se postara in zastara. Huda huda vojska je zdaj med kraljestvom Božjim in svetom. Duhovni morajo biti vodji vernih v tem boju. Pa le v vojski vajeni, izurjeni vojščaki zmagajo, tudi če jih je manj kot nasprotnikov, ki niso „eksercirani“, itd.

Potem je sam vodnik duhovnih vaj nadaljeval o potrebi „eksercicij“ in opominjal pričujoče, naj s hvaležnostjo do Boga porabijo lepo priložnost, se duhovno ponoviti. Naj mislijo, da je to morebiti zadnja taka priložnost, naj prevdarijo, koliko duhovnov bi želelo duhovnih vaj, pa jih nimajo! Potem je rekel, da hoče nam povedati „monita secreta“ societatis Jesu, in te so besede Kristusove: „Ostanite v meni, in jest v vas; brez mene ne morete nič storiti.“ In: „iz tega bodo spoznali ljudje, da ste moji učenci, ako se ljubite med seboj.“ Pozneje je posebno pri „konsideracijah“ pripovedoval prav poljudno veliko reči in skušenj iz duhovskega življenja, kako naj duhoven dela za svoje in za vernih zveličanje, kako naj ljudstvo navadi, da rado hodi v cerkve, da naj skerbi za lepoto cerkvá in pa za oltarjev mnogoterost pri cerkvenih opravilih itd.

Premišljevanja so bile pa, kakor je sploh navada v eksercicijah. Se vé, da v 3 ali 4 dneh je treba vse bolj kratko povzeti.

Da ne bo predolgo, le naj še opomnim, kar bo gotovo vsaki priterdil, ki je sam že pri duhovskih vajah pričujoč bil: nobeden ne pride nazaj od njih, da bi ne bil to ali uno dolžnost svojega stanú, to ali uno slabost svojega življenja, ta ali uni pripomoček boljšega življenja in srečne smerti bolje ko dozdej spoznal, da bi ne bil marsikaj lepega za prihodnjost sklenil, in da ne bi tudi v resnici naslednjič marsiktere nepopolnosti v prihodnjem življenji popravil. — Nobeden ne more reči: Naše duhovstvo je že tako izverstno, da ne potrebuje tega. Sv. pismo pravi: „Kdor je pravičen, naj bo še pravičniji, kdor je svet, naj bo še svetejši“...; tedaj po duhovnih vajah bo duhovstvo še izverstniše, njegova

*) Primeri Benger Pastoral III, 135. 140. Amberger, Pastoral (1. Aul.) II, 862. Schneider, Manuale sacerdotum (ed. 2) pag. 131.

delavnost bo še gorečniji in izdatniji, in njegova moč za dušni in časni blagor ljudstva bo še večji.

H koncu so nas mil. škof še enkrat nagovorili po tekstu: „Derži (varuj), kar imaš, da kdo drug tvoje krone ne prepne,“ kakor je Judežovo krono sv. Matija in krono enega izmed marternikov nek stražnik dobil. Potem so povedali, kakošen pripomoček je nasvetoval sv. Jožef Kupertinski, da bi se sad duhovnih vaj ložej ohranil. Rekel je, da nenavadni in preveč zamudni pripomočki se v šumu življenja le prehitro pozabijo ali zanemarijo, dosti je, če vsaki sklone in zvesto spolnuje to dvoje: „vedno brevir prav zvesto opravljati in sv. mašo s spodobno pripravo in zahvalo darovati“... (Več o tem govore bukvice „Heiligung des Priesters durch Brevier, die h. Messe und Ausspendung des hl. Buss-Sakramentes. Regensburg, Mainz 1856, 722 str. majhne oblike.)

Priporočali so na zadnje ljudske misijone (in so denarno pomoč obljubili v ta namen), kat. konservativne društva, in mile darove za duhovsko družbo v prid obnemoglih duhovnov.

Iz Amerike, od sv. Frančiška v Milvokiji, piše g. bogoslovec Možina svojim staršem: Šolske praznike imam in se še dosti dobro počutim, čeravno solnce precej pripeka sedaj (v mal. serp.) tukaj, ker se lahko ohladim v bližnjem, komaj 500 stopinj oddaljenem Mičiganskem jezeru, ki je dosti večji od Kranjske dežele. Nekatere reči moram določeneje povedati, ki sem jih zadnjič pisal. Kakor so mi pripovedovali znani z deželo, se dobi po gozdih ravno takega drevja kot pri vas in nekatere baže še več, čeravno bolj mehkega. Tudi obleka se dobiva ceneje kot sem pisal (letenska za 60—70 dolarjev), razun če je taka, da zadostuje po leti in po zimi itd. — Mil. škof so dobili te dni dva duhovna iz Francoskega in enega bogoslovca, in tako so nekoliko odškodovani za to, ker zadnjič ni šel nobeden z njimi razun mene. Povabil me je sedaj na počitnice slovenski duhoven čast. g. Janez Vertin iz škofije mil. škofa Mraka, in kakor mi piše, pride k njemu čast. g. J. Čebulj za nekaj časa, kakor navadno vsako leto, in ponudil mi je tudi, da imam lahko pri njem novo mašo. O Božiču sem bil na novi maši pri nekem Čehu v Milvokiji. Mil. škof Mrak so mi poslali duhovske molitvine bukve (brevir) ranjcega blazega škofa Baraga, kar me prav veseli kakor dragi spomin neprecenljivega moža Božjega. Sicer sem prav zadovoljen, ker sem šel z mil. škofom; ko bi bilo v njih moči, bi jaz ne bil v nobenem pomanjkanji; ali ker vidim, kako so reči tukaj, sem zadovoljen, da me dajo tukaj učiti, in za drugo manj ko morem nadlegujem, ker mi tako več dajo kot so dolžni v njih razmerah. Tukaj študentje in bogoslovci več potrebujejo na leto kot pri vas na visokih šolah na Dunaju, namreč po 300 dol. (600 gld.), če zmerno ravnajo.

Razgled po svetu.

Odstop Beustov in sprava s Čehi, to je sedaj na dnevnem redu. Menijo, da spremen v ministerstvu bo še le po doveršeni spravi, ker potlej bo menda saj šel, ki je želeti, da bi ga nikoli v Avstriji ne bilo. Da bi se toraj le hitro državni zbor zbral in reč že enkrat dognal! Kakor dosedanje volitve kažejo, bode v državnem zboru brez 99 spravljalubov in 48 spravostudov, s Čehi vred pa 139 za spravo in 63 zoper spravo, tedaj 5 glasov nad dve-tretjinsko večino. So toraj federalisti zmožni sklepati, če tudi ne bo centralistov v zbor. Posebej ima spodnja Avstrija 18 vstavovercev; gorenja Avstrija 2 vstavoverca in 8 federalistov; Štajarsko 5 vstavovercev in 2 federalista; Solnograško 3 vstavoverce;

Tirolsko 10 federalistov; Predarlško 2 federalista; Kranjsko 1 vstavoverca in 5 federalistov; Primorsko 6, Dalmacija 5, Galicija 38 in Bukovina 5 federalistov; Šlezija 6 vstavovercev, in Česko za zdaj 54 federalistov.

Iz Ljubljane. Pismo ali adresa kranjskega dež. zbora do svitlega cesarja pred vsim zaterjuje cesarju zvestobo in vdanost pa zahvalo za cesarsko besedo, ktera je oznanila mir med vsimi narodi v cesarstvu. Zbor vidi v tem pervo stopinjo do sprave, ki jo je podarjal že v adresah ll. 1867 in 1870. Pozdravil je zbor cesarsko pismo do češkega dež. zbora od 12. kim. kot poročstvo, da se doverši sprava, vender pa le, ako bodo vsim bratovskim narodom v delež enake pravice in enake bremena. Po drugi strani opomni adresa, da je naša dežela preobložena z davki, kar je Njih ces. kralj. veličanstvo že samo večkrat pripoznalo. Sicer za deželo hočejo tisto samostojnost, ki je zagotovljena v pragmatički sankciji in pa v oktobrovem diplomu l. 1860. Kakor Nemcem, tako naj se vsim narodom enaka pravica ne le zagotovi, ampak tudi podeli. Zedinjene Slovenije toliko bolj prosijo, ker ta spolnitev je bistvena pogoja za obstanek in razvitek slovenskega naroda, kakor tudi pogoja za varnost jugozahodnje meje vesoljnega cesarstva.

Ko se načela podstavnih členov djansko vresničijo, potlej upa zastop vojvodinje Kranjske „s postavami, posebnim razmeram te dežele in značaju našega naroda primernimi in z versko-nravnim in pravim svobodnim duhom (edino terdno podlago vse prave ljudstvene sreče) navdihnjenimi, pomiriti serca in pospešiti dušni materialni blagostan v obertnem in gospodarskem obziru.“ — Namesto tega zasvitkanega, orakelskega stavka bi Kranjci bili radi slišali ravne in odkrite besede, da se bodo dajale postave, primérne našemu katololiškemu narodu in njegovim posebnim okolišninam.

Nadja se dalje zastop, da deželna vlada, ki natanko pozná narod in deželo, se bode ogibala napák, da bo na vse strani spravno delala, nasprotja poravnala, drago in zamotano službovanje s priprostim nadomestila in s pravičnimi davki deželo zadovoljila.

In kakor se bode cesar na Českem dal slovesno kronati, tako naj dovoli, da Kranjska vojvodina staro zavezo naše dežele do krone s slovesnim poklonom obnovi.

V pospeševanje take zaželene sprave, ki jo cesar namerava doveršiti na podlagi osnovne postave o deržavnem zastopu od 21. dec. 1867, deželni zbor pošlje svoje poslance v deržavni zbor.

Poslednjič je naznanjena zahvala za poterjenje predloge o volilnem redu, in prosijo za poterjenje narejenih postáv.

Deželni zbor je bil v saboto sklenjen. V deržavni zbor so izvoljeni: Kosta, Svetec, gr. Barbo, Horak, V. K. Zupan, in za vel. pos. gr. H. Turn.

Mil. gosp. Paskal Vujčić, škof Antifilenski i. p. in apostoljski namestnik v Bosni, se je ravnokar nekoliko v Ljubljani mudil. Prihodnjič Danica prinese prav zanimivih naznanil o vernikih v Bosni.

Duhovske spremembe.

V terzaški škofiji. Č. g. Jan. Okorn, kaplan v Ricmanjih, se podá v pokoj. Č. g. Fr. Ovsenek, fajm. v Čubedu, je 11. t. m. umerl. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Iz Sostrega po preč. gosp. fajm. 9 gld. —

Za pogorelce v Vižmarjih. Popravek: Iz Pre-sarske fare naj se bere 2 gl. 70 kr. (namesto 1 gl.).